

Sygn. akt I USKP 78/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 kwietnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Bohdan Bieniek

SSN Katarzyna Gonera

w sprawie z odwołania M. T.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.
o podleganie ubezpieczeniom społecznym oraz o podstawę wymiaru składek
na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 13 kwietnia 2021 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 28 lutego 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. oddala skargę kasacyjną;**
- 2. zasądza od ubezpieczonej na rzecz organu rentowego
kwotę 1800 (jeden tysiąc osiemset) zł tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 28 lutego 2018 r., sygn. akt III AUa (...), Sąd Apelacyjny w [...].
oddalił apelację ubezpieczonej M.T. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z 30 marca

2017 r., sygn. akt X U (...), którym Sąd pierwszej instancji oddalił odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z 30 września 2016 r., w których organ rentowy stwierdził, że M. T. w okresie od 1 sierpnia 2012 r. z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej w Polsce podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu, ustalił podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne z tytułu prowadzonej działalności w okresie od sierpnia 2012 r. do sierpnia 2016 r. oraz określił kwoty należnych składek na Fundusz Pracy w powyższym okresie.

W sprawie ustalono, że odwołująca prowadzi w Polsce pozarolniczą działalność gospodarczą. Poza sporem pozostaje również, że ubezpieczona 1 sierpnia 2012 r. zawarła umowę o pracę ze słowacką spółką L. s.r.o. z siedzibą w C. w R., zgodnie z którą miała wykonywać pracę polegającą na promowaniu usług i produktów pracodawcy, miejscem pracy miała być R., wynagrodzenie miało wynosić 40 euro miesięcznie, a czas pracy 1 godzinę tygodniowo.

Dalej Sąd ustalił, że decyzją nr (...)/2012 z 20 września 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. uznał za prawidłowe stanowisko, zawarte we wniosku złożonym 18 września 2012 r. przez przedsiębiorcę M.T. - Salon Urody M., w sprawie określenia właściwego ustawodawstwa w zakresie zabezpieczenia społecznego dla osoby wykonującej pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w wydanej interpretacji stwierdził, że fakt wykonywania pracy na podstawie umowy o pracę na terytorium Słowacji, przy jednoczesnym prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej w Polsce skutkuje bezpośrednio uznaniem, iż taka osoba podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, na którego terytorium wykonywana jest praca, to jest ustawodawstwu słowackiemu w zakresie zabezpieczenia społecznego. Jednocześnie zaznaczono, iż ustalone w ten sposób ustawodawstwo ma charakter tymczasowy zgodnie z art. 16 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 dotyczącym wykonywania rozporządzenia nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego i może ulec weryfikacji w wyniku zmiany przesłanek na nie wpływających. Organ wydający interpretacje wskazał, iż z opisanego we wniosku stanu faktycznego oraz obowiązującego stanu prawnego wynika, że w zakresie zabezpieczenia

społecznego wnioskodawczym podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, na którego terytorium wykonuje pracę najemną za wynagrodzeniem, zatem z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej na terenie Polski nie powstaje dla niej obowiązek opłacania składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenia zdrowotne. W decyzji pouczone również ubezpieczoną, że dotyczy ona stanu faktycznego przedstawionego przez wnioskodawcę i stanu prawnego obowiązującego w dacie jego zaistnienia.

Ustalono również, że decyzją z 18 września 2013 r. słowacka instytucja ubezpieczeniowa (Socialna Poistovna) Oddział w C. stwierdziła, że dla odwołującej nie powstało obowiązkowe ubezpieczenie chorobowe, emerytalne i na wypadek bezrobocia, jako dla pracownika w okresie od 1 sierpnia 2012 r. Od decyzji tej ubezpieczona odwołała się, jednak decyzją z 16 grudnia 2013 r. Centrala słowackiej instytucji ubezpieczeniowej oddaliła jej odwołanie.

Pismem z 14 czerwca 2016 r. słowacka instytucja ubezpieczeniowa poinformowała Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C., że decyzja, o której mowa wyżej z 16 grudnia 2013 r. stała się prawomocna 10 stycznia 2014 r. W uzasadnieniu decyzji Socialnej Poistovnej z 16 grudnia 2013 r. wskazano, że na podstawie przeprowadzonej kontroli ustalono, iż pracodawca spółka L. nie posiada w zarejestrowanej siedzibie samodzielnego biura, zawierała do 28 czerwca 2012 r. umowy o pracę na 4 godziny miesięcznie, a po tej dacie na 10 godzin oraz nie przedstawiła dokumentów potwierdzających faktyczne wykonywanie pracy przez osoby zatrudnione. Okoliczności te zdecydowały, iż zdaniem słowackiej instytucji ubezpieczeniowej, nie można stwierdzić realnego wykonywania pracy przez pracowników w/w spółki na terenie R., a zatem brak podstaw do ustalenia słowackiego ustawodawstwa jako właściwego w zakresie ubezpieczeń społecznych.

W tak ustalonym stanie faktycznym, wyrokiem z 30 marca 2017 r., sygn. akt X U (...), Sąd Okręgowy w K. oddalił odwołania i zasądził od odwołującej na rzecz organu rentowego kwotę 540 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Apelację od powyższego wyroku wniosła wnioskodawczyni, zarzucając mu wydanie zaskarżonego wyroku w sytuacji, gdy powinna podlegać od dnia zawarcia umowy o pracę, tj. 1 sierpnia 2012 r. ustawodawstwu słowackiemu i dlatego też wyrejestrowała się od dnia zawarcia umowy o pracę ze słowackim pracodawcą z

ubezpieczeń w Polsce i w okresie świadczenia pracy najemnej na Słowacji nie powstaje dla niej obowiązek odprowadzania składek, gdyż wszystkie składki z tego tytułu odprowadza za nią słowacki pracodawca, oraz naruszenie art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego; art. 19 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego; art. 16 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009 z 16 września 2009r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego; art. 5 rozporządzenia nr 987/2009; art. 11 ust. 3 lit. a rozporządzenia nr 883/2004; art. 11 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004; art. 1 ust. 2 lit. c w zw. z art. 5 ust. 1, art. 6 i art. 16 rozporządzenia wykonawczego oraz art. 233 k.p.c.

Sąd Apelacyjny w wyniku rozpoznania apelacji ubezpieczonej oddalił ją, dzielając i przyjmując za własne ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego.

Sąd drugiej instancji podniósł, iż bezspornie M. T. w okresie objętym zaskarżonymi decyzjami prowadziła pozarolniczą działalność na podstawie przepisów ustawy z 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 2168).

Od 1 sierpnia 2012r. miała zawartą umowę o pracę ze słowacką firmą L. s.r.o. w C., zgodnie z którą zobowiązała się do wykonania pracy promotora usług i produktów świadczonych przez pracodawcę lub klientów pracodawcy na terenie R., z miesięcznym wynagrodzeniem 40 euro, przy czasie pracy określonym w umowie - 1 godzina tygodniowo, a następnie zgodnie z aneksem z 1 sierpnia 2012 r. - 10 godzin tygodniowo.

Pismem z 1 lipca 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. poinformował M. T., że w związku z prawomocną decyzją wydaną przez słowacką instytucję wyłączającą ją ze słowackiego systemu zabezpieczenia społecznego z tytułu zatrudnienia w słowackiej firmie L. s.r.o., nie mają w jej przypadku zastosowania przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, wobec tego od 1 sierpnia 2012 r. do nadal podlega polskiemu ustawodawstwu właściwemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej.

Bezspornym jest bowiem, że decyzją z 18 września 2013 r. Socialna Poistovna Oddział w C. stwierdził, że dla M. T. nie powstało w świetle prawodawstwa słowackiego obowiązkowe ubezpieczenie chorobowe, emerytalne i z tytułu bezrobocia, jako pracownika u pracodawcy L. s.r.o. w C. od 1 sierpnia 2012 r.

Z kolei Socialna Poistovna Centrala w B. decyzją z 16 grudnia 2013 r. oddalił odwołanie L. s.r.o. i M. T. od decyzji ZUS Oddział w C. z 18 września 2013 r. Słowacki organ ubezpieczeniowy zakwestionował faktyczne wykonywanie przez M. T. pracy najemnej w tym państwie. Nie wystąpił więc element transgraniczny, który pozwoliłby skarżącej na powoływanie się na przepis unijnego prawa materialnego.

Zarzuty więc apelującej dotyczące naruszenia art. 13 ust. 3 rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. UE L z 30 kwietnia 2004 r. Nr 166, poz. 1), zwanego dalej rozporządzeniem podstawowym oraz art. 16 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. UE L z 30 października 2009 r., Nr 284, poz. 1). zwanego dalej rozporządzeniem wykonawczym, są chybione.

Nie jest zatem możliwe z tego powodu uczynienie zadość wiodącemu wnioskowi apelacji, że M. T. podlega ubezpieczeniom społecznym na terenie Słowacji. Niewątpliwie przedmiotem decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, jako instytucji państwa członkowskiego, w którym osoba wykonująca pracę w różnych państwach członkowskich ma miejsce zamieszkania, powinno być nie tyle wskazywanie ustawodawstwa właściwego innego państwa członkowskiego, bo czyni to instytucja właściwa tego państwa, lecz określenie, że do wymienionej w decyzji osoby nie ma zastosowania polski system zabezpieczenia społecznego lub że właściwe jest dla niej ustawodawstwo polskie (por. wyrok Sądu Najwyższego z 26 stycznia 2017 r., III UK 50/16).

Jak wskazał Sąd drugiej instancji, inaczej rzecz się ma ze wskazaniem ustawodawstwa w decyzji tymczasowej, które w niniejszej sprawie nie miało miejsca. Mając na uwadze przedmiot sporu zakreślony treścią decyzji ZUS, ani Sąd

pierwszej instancji, ani Sąd Apelacyjny nie był uprawniony do ustalania, że dla wnoszącej apelację właściwe jest ustawodawstwo słowackie.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że podstawą zaskarżonych decyzji było wydanie przez słowacką instytucję właściwą w dwóch instancjach decyzji stwierdzających, że M. T. nie podlega ubezpieczeniom społecznym według ustawodawstwa słowackiego. Wyłączenie zatem skarżącej z ubezpieczeń krajowych pozostawiłoby ją poza systemem ubezpieczeń społecznych za sporny okres, co kłóci się z założeniami unijnej koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, w szczególności z art. 11 ust. 1 rozporządzenia podstawowego.

Sąd odwoławczy zaznaczył, że przepis art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego ustanawia normę kolizyjną, wedle której osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną lub, jeżeli wykonuje taką pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich, ustawodawstwu określoneemu zgodnie z ust. 1. Na tle tej normy orzecznictwo i doktryna są zasadniczo zgodne, iż nie jest dopuszczalna ocena stosunku prawnego, stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim przez instytucję miejsca zamieszkania. Do oceny takiej dojść powinno wyłącznie na podstawie wskazanych przez normę kolizyjną przepisów miejsca świadczenia pracy i to przez organ właściwy do stosowania tych przepisów. Ze względu na różnice pomiędzy ustawodawstwami krajowymi obowiązuje zasada, że uwzględnienie okoliczności lub zdarzeń mających miejsce w jednym państwie nie może sprawiać, że właściwym dla niej stanie się inne państwo ani, że będzie się do nich stosować jego ustawodawstwo (pkt 11 preambuły rozporządzenia nr 883/2004). Stąd też określenie ustawodawstwa właściwego przez instytucję miejsca świadczenia pracy najemnej wyłącza ocenę przez instytucję ubezpieczeniową miejsca zamieszkania czy stosunek prawny stanowiący tytuł do ubezpieczeń społecznych w państwie świadczenia pracy, jest ważny według prawa miejsca zamieszkania tej osoby (por. Krzysztof Ślęzak, „Ustalanie ustawodawstwa tymczasowego na podstawie rozporządzeń 883/2004 oraz 987/2009” - Praca i Zabezpieczenie Społeczne nr 7 z 2014r. str. 2-7; wyroki Sądu Najwyższego z 23 sierpnia 2007r., I UK 68/07; z 6 września 2011 r., I UK

84/11; z 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12; z 11 września 2014 r., II UK 587/13; z 21 stycznia 2016 r., III UK 61/15).

Konsekwentnie przyjmuje się, że w sprawach dotyczących ustalenia właściwego ustawodawstwa obowiązuje reguła wspólnotowa „*lex loci laboris*” tak co do ważności stosunku pracy najemnej, jak też co do ewentualnej jej marginalności (w kontekście art. 14 ust. 5b rozporządzenia wykonawczego). Tym samym, poza omawianą oceną pozostaje rzeczywistość świadczenia pracy za granicą i charakter tej pracy, jak też jest oczywiste, że ocena ta nie może dotyczyć prawidłowości procedowania zagranicznej instytucji ubezpieczeniowej w sprawie dotyczącej mającego tam powstać stosunku ubezpieczenia społecznego, a więc ważności wydanych przez tę instytucję decyzji. Postępowanie w sprawie ustalenia właściwego ustawodawstwa ma charakter czysto formalny i opiera się na zasadzie ścisłego współdziałania właściwych instytucji ubezpieczeniowych (art. 6 i art. 16 rozporządzenia wykonawczego, jak też postanowienia Decyzji nr AI Komisji Administracyjnej z 12 czerwca 2009 r. w sprawie ustanowienia procedury dialogu i concyliacji, Dz.U.U.E.C 106 z 24 kwietnia 2010 r.), które ma doprowadzić do porozumienia uwzględniającego regułę podlegania przez ubezpieczonego ustawodawstwu tylko jednego państwa (art. 11 ust. 1 rozporządzenia podstawowego), przy czym to ostateczne ustalenie właściwego ustawodawstwa nie może prowadzić ani do sytuacji podwójnego ubezpieczenia, ani do takiej, w której zainteresowany pozostawałby poza jakimkolwiek systemem zabezpieczenia społecznego. Dlatego też istotne jest określenie statusu osoby zainteresowanej poza granicami kraju na dzień wydawania w tym przedmiocie decyzji przez ZUS, co w niniejszej sprawie miało miejsce.

Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko, iż dokument w postaci poświadczenia rejestracji w systemie ubezpieczenia społecznego innego państwa członkowskiego (w niniejszej sprawie registracny list FO, czy rodne cislo) jest tylko dowodem zgłoszenia do ubezpieczenia, który w żadnym razie nie stanowi o istnieniu ważnego tytułu do objęcia ubezpieczeniem (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 20 października 2016 r., I UZ 22/16; wyrok Sądu Najwyższego z 10 maja 2017 r., I UK 456/16).

Organ rentowy w kontrolowanej sprawie uzyskał informacje (decyzje słowackiego organu zabezpieczenia społecznego), z których wynika, że nie zachodzi zbieg tytułów, gdyż w ogóle nie zostało wykazane istnienie tytułu w innym państwie członkowskim. Zawiadomił zatem M.T. pismem z 1 lipca 2016 r., że podlega ustawodawstwu polskiemu, zobowiązał do złożenia stosownych dokumentów zgłoszeniowych i rozliczeniowych, a ponieważ tego nie uczyniła, wydał zaskarżone decyzje.

Sąd drugiej instancji wskazał że instytucja ubezpieczeniowa miejsca zamieszkania osoby ubiegającej się o ustalenie ubezpieczenia społecznego w innym państwie może mieć wątpliwości co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa, lecz może chodzić jedynie o wątpliwości co do określenia ustawodawstwa mającego zastosowanie do zainteresowanego, z uwzględnieniem art. 13 rozporządzenia podstawowego i odpowiednich przepisów art. 14 rozporządzenia wykonawczego, czyli niepewność, co do tego, czy osoba ta jest objęta systemem zabezpieczenia społecznego w więcej niż jednym państwie członkowskim. Wątpliwości tych instytucja miejsca zamieszkania nie może sama rozstrzygać, lecz musi dostosować się do trybu rozwiązywania sporów co do ustalenia ustawodawstwa właściwego (w szczególności w art. 6, 15 oraz 16 rozporządzenia nr 987/2009), które nakazują zwrócenie się - w przypadku istnienia wątpliwości bądź rozbieżności - do instytucji innego państwa członkowskiego. Obie instytucje niezwłocznie dostarczają lub wymieniają między sobą wszystkie dane niezbędne dla ustanowienia i określenia praw i obowiązków osób, do których ma zastosowanie rozporządzenie podstawowe. Decyzja, której przedmiot stanowi odmowa uznania sytuacji równoczesnego podlegania ubezpieczeniu społecznemu w dwóch państwach członkowskich nie uwzględnia treści art. 13 rozporządzenia nr 883/2004 oraz art. 14 rozporządzenia nr 987/2009 i nie odpowiada dyspozycji tych unormowań.

Istnienie tytułu ubezpieczenia społecznego za granicą wyklucza dokonywanie ustaleń przeciwko dowodowi ubezpieczenia społecznego w innym państwie. W razie pojawienia się wątpliwości co do ważności dokumentu lub dokładności przedstawienia okoliczności, na których opierają się informacje zawarte w tym dokumencie, instytucja państwa członkowskiego, która otrzymuje ów

dokument, ma się zwrócić do instytucji, która ten dokument wydała o niezbędne wyjaśnienia lub o wycofanie tego dokumentu. W sytuacji zaistnienia wątpliwości w odniesieniu do informacji przedstawionych przez zainteresowanego odnośnie ważności dokumentu lub dowodów potwierdzających lub do dokładności przedstawienia okoliczności, na których opierają się zawarte w nim informacje, instytucja miejsca pobytu lub zamieszkania przystępuje, w zakresie w jakim jest to możliwe, na wniosek instytucji właściwej, do niezbędnej weryfikacji tych informacji lub dokumentów.

W przypadku uzasadnionych podejrzeń, dotyczących zgodności z prawdą przedłożonych umów o pracę, Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest uprawniony do żądania niezwłocznego nadesłania przez wnioskodawcę określonych dokumentów (np. dotyczących rzeczywistego pobytu, pracy w innym kraju), a w przypadku niedających się usunąć wątpliwości konieczne jest zwrócenie się do instytucji ubezpieczeniowej innego państwa w przedstawionym wyżej trybie i wydanie decyzji tymczasowej (por. m.in. uchwałę Sądu Najwyższego z 18 marca 2010 r., II UZP 2/10; wyrok Sądu Najwyższego z 21 stycznia 2016 r., III UK 61/15, powołany wyżej). Jak podniósł Sąd drugiej instancji, na tle tych rozważań Sąd Apelacyjny w (...) w motywach wyroku z 14 stycznia 2017 r., III AUa (...), stwierdził stanowczo, iż wymóg wyczerpania przez instytucje ubezpieczeniowe dwóch państw członkowskich, w jakich ubezpieczony wykonuje pracę rodzącą obowiązek ubezpieczenia, procedury przewidzianej powołanymi regulacjami istnieje jedynie wówczas, gdy instytucje te mają wątpliwości co do tego, które ustawodawstwo jest właściwe. Tylko wtedy konieczne jest wydanie w tym przedmiocie decyzji tymczasowej, w przeciwnym razie jest to bowiem bezprzedmiotowe. Sąd drugiej instancji w pełni podzielił przedstawione poglądy orzecznicze.

Jak wynika z uzasadnienia zaskarżonych decyzji, w rozpatrywanym przypadku Zakład Ubezpieczeń Społecznych takich wątpliwości nie miał, toteż art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego nie stosował, uznając, że osoba wykonująca aktywność zawodową tylko w jednym państwie członkowskim podlega ustawodawstwu tego właśnie kraju, w myśl art. 11 ust. 3a rozporządzenia 883/2004.

Nadmienić trzeba, że w postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, które ma charakter odwoławczy i kontrolny, postępowanie sądowe

ogranicza się do sprawdzenia zgodności z prawem decyzji wydanej przez organ rentowy. Badanie takie jest możliwe tylko przy uwzględnieniu stanu faktycznego i prawnego istniejącego w chwili wydania decyzji.

W postępowaniu odwoławczym sąd weryfikuje jedynie ustalenia dokonane przez organ. Przeniesienie sprawy na drogę sądową przez wniesienie odwołania od decyzji organu rentowego ogranicza się zatem do okoliczności uwzględnionych w decyzji, a między stronami spornych - poza tymi okolicznościami spór sądowy nie może zaistnieć. W dacie wydania zaskarżonych decyzji obie instytucje ubezpieczeniowe: polska i słowacka nie miały wątpliwości co do właściwego systemu ubezpieczeń dla M. T., ich stanowisko było zgodne, a kwestia podlegania ubezpieczeniom społecznym przeniesiona została do postępowania odwoławczego. Świadczy to o jednolitym i spójnym uzgodnieniu spornej kwestii przez instytucje obu państw członkowskich. Bez znaczenia, jest zatem okoliczność, że wyrokiem Sądu Najwyższego R. z 27 września 2017r., przedstawionym przez skarżącą w toku postępowania apelacyjnego, zmieniającym wyrok Sądu Okręgowego w Ż. z 12 maja 2015 r. uchylono decyzję słowackiego organu ubezpieczeniowego z 16 grudnia 2013 r. i przekazano sprawę do ponownego rozpoznania. Faktem jest co prawda, że Sąd Apelacyjny jest sądem merytorycznym (art. 382 k.p.c.). Sąd drugiej instancji zaznaczył jednak, że zgodnie z dominującym w orzecznictwie i literaturze przedmiotu stanowiskiem, w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych nie obowiązuje zasada wyartykułowana w art. 316 § 1 k.p.c. orzekania według stanu rzeczy z chwili zaniknięcia rozprawy, lecz oceny prawidłowości i legalności decyzji dokonuje się według stanu rzeczy z chwili jej wydania, od czego z kolei dopuszcza się pewne wyjątki (m.in. dopuszcza się przyznanie prawa do świadczenia po dacie decyzji, jeżeli nastąpiło oczywiste, niekwestionowane spełnienie jakiejś przesłanki np. ubezpieczony osiągnął wiek emerytalny, czy też rozwiązał stosunek pracy) - (por. np.: uzasadnienie uchwały 7 sędziów Sądu Najwyższego z 24 stycznia 2007 r., III UZP 4/06; wyroki Sądu Najwyższego z 10 marca 1998 r., II UKN 555/97; z 17 lipca 2008 r., II UK 348/07; z 12 kwietnia 2012 r., II UK 235/11; z 2 sierpnia 2007 r., III UK 25/07; z 10 marca 1998 r., II UKN 555/97). Taka sytuacja zaś w rozpatrywanej sprawie nie występuje. W dalszym ciągu też w obrocie pozostaje

decyzja ZUS Oddział w Ć. z 18 września 2013 r. stwierdzająca, że od 1 sierpnia 2012 r. M. T. nie podlega słowackiemu systemowi zabezpieczenia społecznego.

Ewentualne pozytywne dla odwołującej rozstrzygnięcie powyższej kwestii może stanowić podstawę do ustalenia, z mocy art. 83a ust. 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1778), że ustawodawstwo polskie nie jest dla niej właściwe w związku z umową o pracę najemną na terenie R. Obecnie jednak brak jest miarodajnych podstaw do twierdzenia, że wnioskodawczym podlega słowackiemu systemowi ubezpieczeń społecznych, a tylko to prowadzić by mogło do rozstrzygnięcia, że w zakresie zabezpieczenia społecznego za sporny okres nie jest dla niej właściwe ustawodawstwo polskie.

Zaznaczyć też trzeba, że dotychczas autorka apelacji nie przedstawiła dokumentu AI. W myśl zaś art. 19 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego, na wniosek zainteresowanego lub pracodawcy właściwa instytucja państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo ma zastosowanie zgodnie z przepisami rozporządzenia podstawowego, poświadcza, że to ustawodawstwo ma zastosowanie, oraz w stosownych przypadkach wskazuje jak długo i na jakich warunkach ma ono zastosowanie. Formularz AI jest więc jedynym ogólnoeuropejskim dokumentem służącym do potwierdzenia podlegania ubezpieczeniom społecznym na terenie innych krajów członkowskich Unii Europejskiej, niż kraj, którego dana osoba jest obywatelem i gdzie ma stałe miejsce zamieszkania.

W świetle powyższych okoliczności Sąd pierwszej instancji prawidłowo przyjął, że pozarolnicza działalność w okresie od 1 sierpnia 2012 r. jest dla M. T. obowiązkowym tytułem do ubezpieczeń społecznych na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 13 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Zasadnie również Sąd Okręgowy powołał się na treść art. 18 ust. 8 i art. 20 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 81 ustawy z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 19138), w których wskazana została podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe i zdrowotne osób prowadzących pozarolniczą działalność oraz art. 104 ust. 1 pkt 3 i ust. 2 w związku

z art. 107 ustawy z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1065), określających wysokość składek na Fundusz Pracy tych osób. Apelująca w toku postępowania nie kwestionowała podstawy wymiaru i wysokości w/w składek.

Ubezpieczona zaskarżyła powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną w całości, zarzucając mu:

1. Naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy:

a. Niezastosowanie art. 386 § 4 w zw. z art. 477^{14a} k.p.c. poprzez zaniechanie uchylecia wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpoznania, pomimo tego, że nie została wydana ostateczna decyzja w przedmiocie ustalenia ustawodawstwa właściwego dla skarżącej, na skutek czego decyzje zaskarżone w niniejszym postępowaniu stwierdzające obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej przez skarżącą były co najmniej przedwczesne i podjęte bez rozpoznania istoty sprawy;

b. Naruszenie art. 365 § 1 k.p.c. poprzez nieuwzględnienie istnienia w obrocie prawomocnego wyroku wydanego przez Sąd Najwyższy R. 30 października 2017 r. sygn. 9 Sżso(...), uchylającego wyrok Krajowego Sodu w Ž. z 12 maja 2015 r., sygn. 20Scud/(...)i poprzedzającą go decyzję słowackiej instytucji właściwej, Socialnej Poistovnej Centrala w B. z 16 grudnia 2013 r. sygn. (...) i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania Socialnej Poistovnej, która to decyzja była podstawą do wydania zaskarżonych decyzji Organu rentowego i zapadłych wyroków, podczas gdy wydanie wspomnianego wyroku Sądu słowackiego powinno było skutkować uchYLENIEM wszystkich zaskarżonych rozstrzygnięć, ponieważ Sąd Najwyższy R. wskazał wprost na naruszenia procedury ustalania ustawodawstwa właściwego przez Socialną Poistovną wykluczające możliwość przyjęcia przez tę instytucję dla skarżącej ustawodawstwa innego niż słowackie,

2. Naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez:

a. Niewłaściwe zastosowanie art. 6 ust. 1 pkt 5 w zw. z art. 13 pkt 4, art. 32,46 ust. 1 i art. 83 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez uznanie, iż skarżąca podlega ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i chorobowemu, wypadkowemu, podczas gdy z uwagi na zawarcie umowy o pracę ze słowackim pracodawcą i wykonywanie na tej podstawie pracy na terytorium Słowacji, skarżąca nie podlega przepisom ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, a pierwszeństwo zastosowania ma art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego, który wskazuje dla skarżącej ustawodawstwo słowackie jako właściwe i na tej podstawie skarżąca nie podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej i dokonała wyrejestrowania jako ubezpieczona i jako płatnik, a prawidłowość tego postępowania potwierdził w wydanej dla skarżącej, decyzji numer (...)/2012 z 20 września 2012 r. (znak: WPI/(...)), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.;

b. błędną wykładnię art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego, zawierającego normę kolizyjną wskazującą na ustawodawstwo właściwe dla ubezpieczenia społecznego osoby normalnie wykonującej pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich Unii, przez co wyłączona jest możliwość ustalenia prawa właściwego dla tego stosunku prawnego w inny sposób niż wskazany przez normę dotyczącą koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, poprzez jego niezastosowanie i wskazanie, że Skarżąca podlega obowiązkowym ubezpieczeniom z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, podczas gdy przepis ten wyraźnie wskazuje, że ustawodawstwem właściwym dla skarżącej powinno być ustawodawstwo słowackie w związku z wykonywaniem przez nią pracy najemnej na Słowacji w spornym okresie;

c. niewłaściwe zastosowanie art. 11 ust. 1 w zw. z art. 11 ust. 3 lit. a rozporządzenia podstawowego, choć nie miały one zastosowania w niniejszej sprawie i doprowadzenie w rezultacie do sytuacji, w której skarżąca podlega ustawodawstwu dwóch różnych państw członkowskich,

ponieważ skarżąca wykonuje nie tylko pracę na własny rachunek w Polsce, ale także nieprzerwanie od 1 sierpnia 2012 r. również pracę najemną na Słowacji i z tego tytułu pozostaje ważnie zgłoszona do systemu słowackiego, w związku z tym zastosowanie do niej powinien mieć wyłącznie art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego, ponieważ wypełnia unijne kryteria pracownika najemnego wykonującego pracę na terytorium Słowacji;

d. niezastosowanie art. 5 rozporządzenia wykonawczego w zw. z art. 16 ust. 2 i 3 rozporządzenia wykonawczego poprzez podważenie ważności umowy o pracę, na podstawie której został wydany przez instytucję innego państwa członkowskiego dokument potwierdzający zgłoszenie osoby do ubezpieczenia społecznego w tym innym państwie członkowskim oraz podważenie ważności dokumentów potwierdzających zgłoszenie skarżącej do ubezpieczeń społecznych, a to ważnego na dzień wydania zaskarżanego wyroku, registracnego listu FO, ponieważ dokument ten nie został uchylony przez właściwą instytucję słowacką, a także dokumentu SI SK obejmującego skarżącą ubezpieczeniami zdrowotnymi z tytułu zawartej umowy o pracę najemną.

Wskazując na powyższe, skarżąca wniosła o:

1. Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania;
2. Uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z 28 lutego 2018 r., sygn. akt III AUa (...)w całości i wydanie orzeczenia co do istoty sprawy poprzez stwierdzenie, iż skarżąca, M.T. od 1 sierpnia 2012 r. podlega ustawodawstwu słowackiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych,

względnie:

Uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z 28 lutego 2018 r., sygn. akt III AUa (...) w całości i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania, w tym kosztach zastępstwa procesowego,

względnie:

Uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) i poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w K. oraz decyzji organu

rentowego i przekazanie sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpoznania,

3. Zasądzenie od organu na rzecz skarżącej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Organ rentowy w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o:

1. odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, albowiem w sprawie nie występują przesłanki określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 oraz 4 k.p.c.,
a ewentualnie o:
2. oddalenie skargi jako pozbawionej uzasadnionych podstaw i utrzymanie w mocy zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) oraz o
3. orzeczenie zwrotu kosztów zastępstwa procesowego na rzecz organu rentowego według norm przewidzianych prawem.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie ma uzasadnionych podstaw.

Stosownie do art. 398¹³ § 1 i 2 k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach skargi kasacyjnej (jej podstaw) i jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, jeżeli skarga nie zawiera zarzutu naruszenia przepisów postępowania (bądź jeżeli taki zarzut okaże się niezasadny).

W pierwszej kolejności należy wskazać, że kluczowe znaczenie dla rozpoznania niniejszej sprawy mają tezy wyrażone w uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z 9 września 2020 r., III UZP 4/18 (OSNP 2021 nr 4, poz. 41), która to uchwała została podjęta w sprawie, której stan faktyczny był bardzo zbliżony do stanu faktycznego niniejszej sprawy.

We wspomnianej uchwale Sąd Najwyższy uznał, że nie dochodzi do „nierozpoznania istoty sprawy” w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. w związku z art. 477^{14a} k.p.c. w sytuacji, gdy w toku postępowania sądowego w sprawie o podleganie obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu uchylona zostaje decyzja wydana przez organ rentowy innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej w przedmiocie niepodlegania ubezpieczeniu społecznemu w tym państwie.

W uzasadnieniu tego stanowiska Sąd Najwyższy wyjaśnił, że jeżeli przedmiotem decyzji organu rentowego jest ustalenie ustawodawstwa właściwego w trybie art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, to musi być ona zwieńczeniem prawidłowo przeprowadzonej procedury dialogu i koncyliacji między zainteresowanymi państwami członkowskimi, przewidzianej w tym akcie prawnym i mającej na celu urzeczywistnienie zasady, że osoby przemieszczające się na terytorium Unii Europejskiej podlegają systemowi zabezpieczenia społecznego tylko jednego państwa członkowskiego (art. 11 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego). Przestrzegania tej procedury wymaga zasada lojalnej współpracy wyrażona w art. 4 ust. 3 TUE i uszczegółowiona w art. 76 rozporządzenia podstawowego. Tym samym istotą sprawy w postępowaniu prowadzonym z odwołania od tego rodzaju decyzji jest kontrola dochowania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych wskazanej wyżej procedury (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 6 września 2016 r., I UZ 13/16, LEX nr 2139243; z 27 września 2016 r., I UZ 14/16, LEX nr 2153430; z 21 listopada 2016 r., II UZ 48/16, LEX nr 2238236; z 6 marca 2018 r., II UK 192/17, LEX nr 2488069). Z powyższego wynika, że w postępowaniach mających za przedmiot podleganie ustawodawstwu właściwemu w zakresie ubezpieczeń społecznych, zarówno sąd ubezpieczeń społecznych, jak i Zakład Ubezpieczeń Społecznych pozbawione zostały kompetencji do samodzielnej oceny stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim (por. wyroki Sądu Najwyższego z 11 września 2014 r., II UK 587/13, OSNP 2016 nr 1, poz. 13; z 6 czerwca 2013 r., OSNP 2014 nr 3, poz. 47; z 21 stycznia 2016 r., III UK 61/15, LEX nr 1977828 oraz uchwałę Sądu Najwyższego z 18 marca 2010 r., II UZP 2/10, OSNP 2010 nr 17-18, poz. 216). W postępowaniach tych sąd skupia się wyłącznie na kontroli wykonania przez organ rentowy zasady lojalnej współpracy uszczegółowionej w rozporządzeniu wykonawczym.

A zatem, ustalenie ustawodawstwa właściwego musi być poprzedzone obowiązującą procedurą dialogu i koncyliacji między zainteresowanymi państwami

członkowskimi. Wytycza to istotę sprawy w postępowaniu sądowym, która polega na kontroli wywiązania się organu rentowego z wymagań wynikających z rozporządzenia wykonawczego. W związku z powyższym, naprawienie wadliwości decyzji o ustaleniu ustawodawstwa właściwego - z uwagi na jej wydanie z pominięciem procedury dialogu i koncyliacji - jest niemożliwe na etapie postępowania sądowego, co uzasadnia uchylenie (także) decyzji i przekazanie sprawy organowi rentowemu do rozpoznania po raz wtóry z uwzględnieniem wymagań unijnego prawa.

W ocenie Sądu Najwyższego, w składzie wydającym przywołaną uchwałę, nie można uznać, że wyrok sądu słowackiego uchylający decyzję słowackiej Socialnej Poistovny i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania bezpośrednio oddziałuje na skuteczność wcześniej podjętej decyzji polskiego organu ubezpieczeniowego w wyniku uzgodnień, o których mowa w art. 16 ust. 4 rozporządzenia nr 987/2009. Sam wyrok sądu słowackiego uchylający decyzję słowackiego organu ubezpieczeniowego nie upoważnia do stwierdzenia, że skarżący podlegał w spornym okresie ubezpieczeniu społecznemu na Słowacji z tytułu wykonywania tam pracy najemnej. Istotne dla niniejszej sprawy byłoby, gdyby w wyniku uchylenia przedmiotowej decyzji słowackiego organu rentowego, organ ten zmieniłby swoje stanowisko i doszłoby do rozbieżności pomiędzy polskim a słowackim organem rentowym. Do objęcia skarżącego słowackim ubezpieczeniem społecznym niezbędne byłoby wówczas ponowne wszczęcie procedury koncyliacyjnej, o której mowa w art. 16 ust. 4 rozporządzenia nr 987/2009. Gdyby miała ona doprowadzić do zmiany wcześniejszego uzgodnienia i objęcie skarżącego ubezpieczeniem słowackim, umożliwiłoby to Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych zmianę stanowiska (por. art. 83a ustawy z dnia 13 października 1998 r.). Do tego momentu obowiązuje decyzja pierwotnie wydana przez polski organ ubezpieczeniowy i ona podlega ocenie przez sąd polski w konsekwencji jej zaskarżenia.

Zaznaczono przy tym, że zastosowanie w takiej sytuacji musiałby przy tym znaleźć art. 6 rozporządzenia wykonawczego. W myśl art. 6 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego, o ile rozporządzenie wykonawcze nie stanowi inaczej, w przypadku rozbieżności opinii pomiędzy instytucjami lub władzami dwóch lub więcej państw

członkowskich w odniesieniu do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa, zainteresowany tymczasowo podlega ustawodawstwu jednego z tych państw członkowskich, przy czym ustawodawstwo to jest określane w następującej kolejności:

a) ustawodawstwo państwa członkowskiego, w którym osoba ta rzeczywiście wykonuje pracę najemną lub pracę na własny rachunek, o ile praca najemna lub praca na własny rachunek jest wykonywana tylko w jednym z państw członkowskich;

b) ustawodawstwo państwa członkowskiego miejsca zamieszkania, jeżeli zainteresowany wykonuje pracę najemną lub pracę na własny rachunek w dwóch lub więcej państwach członkowskich i wykonuje część swej pracy lub prac w państwie członkowskim miejsca zamieszkania lub w przypadku, gdy osoba zainteresowana nie wykonuje pracy najemnej ani pracy na własny rachunek (dotyczy sytuacji ubezpieczonego);

c) we wszystkich innych przypadkach ustawodawstwo państwa członkowskiego, o którego zastosowanie wystąpiono najpierw, w przypadku gdy osoba zainteresowana wykonuje pracę lub prace w dwóch lub więcej państwach członkowskich.

Istotne znaczenie ma przy tym art. 6 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego, który ma charakter typowo retroaktywny. Otóż w przypadku gdy zostanie ustalone, że mające zastosowanie ustawodawstwo nie jest ustawodawstwem państwa członkowskiego, do którego zainteresowany został tymczasowo przypisany, lub że instytucja, która tymczasowo przyznała świadczenia, nie jest instytucją właściwą, uważa się, że instytucja, którą uznano za właściwą, jest instytucją właściwą z mocą wsteczną, tak jak gdyby rozbieżność opinii nie miała miejsca, najpóźniej od dnia tymczasowego przypisania lub od pierwszego tymczasowego przypisania danych świadczeń. Z przepisu tego wynika zatem obowiązek zweryfikowania ustalenia tymczasowego ustawodawstwa z mocą wsteczną, tak jak gdyby rozbieżność w ogóle nie miała miejsca.

Należy wyraźnie zaznaczyć, że powyższa uchwała została wydana w stanie faktycznym zbliżonym do stanu faktycznego niniejszej sprawy, bowiem rozpatrywane przez powiększony skład Sądu Najwyższego zagadnienie prawne

dotyczyło sytuacji, w której skarżący się w spornym okresie prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą w Polsce, a także był zatrudniony na podstawie umowy o pracę na terenie Słowacji. W związku z czym, podobnie jak w przypadku skarżącej, powstała kwestia ustalenia ustawodawstwa w zakresie zabezpieczenia społecznego. W sprawie przeprowadzono postępowanie wyjaśniające, w wyniku którego słowacka Socialna Poistovna wydała decyzję o niepodleganiu skarżącego obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu w spornym okresie z tytułu pracy najemnej na Słowacji. W efekcie instytucje ubezpieczeniowe Polski i Słowacji uzgodniły stanowisko w sprawie ustawodawstwa właściwego dla skarżącego się. Ponieważ w sprawie nie wydano decyzji tymczasowej, o której mowa w art. 16 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009, uznać należało, że między właściwymi organami polskimi i słowackimi doszło do uzgodnienia wspólnego stanowiska na podstawie art. 16 ust. 4 rozporządzenia nr 987/2009. W efekcie tego uzgodnienia Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydał decyzję stwierdzającą, że skarżący podlegał w okresie spornym ustawodawstwu polskiemu w zakresie zabezpieczenia społecznego. Od decyzji tej skarżący odwołał się do sądu, w efekcie czego oddalił odwołanie. Przedmiotem odwołania skarżącego i wyrokowania była decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych określona co do adresata, dat, treści i podstawy wydania. W międzyczasie słowacki Sąd Wojewódzki uchylił negatywną decyzję słowackiego organu rentowego. Różnica pomiędzy rozpoznawaną sprawą, a sprawą na gruncie, której wydano przywołaną uchwałę sprowadza się jedynie do instancji sądowej, w której na Słowacji uchylono decyzję tamtejszego organu rentowego.

W konsekwencji należy podzielić pogląd, że dopiero jeżeli w okolicznościach analizowanej sprawy okazałoby się, że w wyniku uchylenia decyzji instytucji słowackiej miałyby dojść do rozbieżności pomiędzy tą instytucją a instytucją polską, która doprowadziłaby do zmiany wcześniejszego stanowiska i miałyby się okazać, że właściwe jest ustawodawstwo słowackie, to wówczas należałoby ponownie ustalić takie ustawodawstwo na podstawie art. 16 ust. 4 w związku z art. 6 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego (i to ze skutkiem wstecznym). Ponieważ przepis ten znajduje bezpośrednie zastosowanie w prawodawstwie krajowym, należałoby również - wobec braku wyraźnej podstawy prawnej w przepisach polskich

zezwalających na uchylenie i zmianę wcześniejszej decyzji z takiego powodu - wskazać przedmiotowe unormowania jako podstawę dla ponownego ustalenia ustawodawstwa właściwego. Jest to o tyle istotne, że z punktu widzenia przepisów unijnej koordynacji, weryfikacja stanowiska w sprawie ustalenia ustawodawstwa właściwego jest zawsze możliwa. W zakresie rozliczenia składek bądź należności pomiędzy instytucjami, jak również instytucjami a osobami, których dotyczy weryfikacja, zastosowanie znajduje natomiast art. 84 rozporządzenia podstawowego oraz Rozdział III rozporządzenia wykonawczego.

Reasumując, dopiero w sytuacji, gdy w wyniku uchylenia takiej decyzji, dochodzi również do zmiany stanowiska organu rentowego innego państwa członkowskiego i rozbieżności pomiędzy organem państwa członkowskiego a organem polskim, pojawia się podstawa do weryfikacji ustalonego stanowiska i ponownego wszczęcia procedury koncyliacyjnej, o której mowa w art. 16 ust. 4 rozporządzenia nr 987/2009.

Należy również podzielić stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w uchwale III UZP 4/18, zgodnie z którym, brak jest wystarczającego uzasadnienia dla wnioskowania opartego na tzw. regule dynamicznej zależności horyzontalnej postępowań sądowych i przyjęcia, że jedno postępowanie toczące się przed sądem krajowym jest horyzontalnie zależne od innego postępowania przed sądem krajowym innego państwa członkowskiego, a zatem nie może skończyć się bez uwzględnienia jego wyniku. Oznacza to, że ustawodawstwo jednego kraju członkowskiego ustalone w toku procedury koncyliacyjnej może zostać zanegowane przed sądem państwa miejsca wykonywania pracy, niwecząc ze skutkiem *erga omnes* dotychczasowe ustalenia krajowych porządków prawnych. Poza ogólnymi deklaracjami o kontekście prounijnej wykładni prawa nie wskazuje się na konkretną podstawę prawną proponowanego kierunku interpretacji. W szczególności wykładnia taka, w proponowanym kształcie, nie zapewnia pełnej skuteczności norm prawa Unii Europejskiej, albowiem koliduje ona bezpośrednio z procedurą ustalania prawa właściwego określonej w art. 16 rozporządzenia nr 987/2009 w sytuacji, gdy orzeczenie sądu jednego z zainteresowanych państw Unii Europejskiej miałyby uchylać efekty tej procedury i w gruncie rzeczy zastępować ją. Po drugie, koliduje z art. 11 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004, gdyż może

doprowadzić do sytuacji, w której osoba odwołująca się nie miała/nie ma/nie będzie miała zabezpieczenia społecznego ani w kraju miejsca zamieszkania, ani innym państwie Unii Europejskiej. Taki stan rzecz jest sprzeczny z art. 48-51 TWE (art. 39 i 42 w tekście skonsolidowanym). Takie „przełamanie” dotychczasowego modelu interpretacyjnego pojęcia „nierozpoznanie istoty sprawy” prowadzić może do jego odmiennego rozumienia w postępowaniu przed sądem pierwszej i drugiej instancji w zależności od tego, kiedy zapada orzeczenie sądu w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej.

W konsekwencji powyższych rozważań uznać należy, że zarzuty skargi kasacyjnej sformułowane w niniejszej sprawie nie są uzasadnione. Sąd drugiej instancji nie dopuścił się bowiem naruszenia przepisów prawa procesowego ani materialnego podniesionych w treści skargi kasacyjnej.

W odniesieniu do zarzutów naruszenia prawa procesowego należy wskazać, że Sąd drugiej instancji nie był związany wyrokiem sądu słowackiego, uchylającego decyzję słowackiego organu rentowego, a zatem jego pominięcie (choć należy zaznaczyć, że Sąd Apelacyjny nie pominął tego wyroku, a jedynie, słusznie, uznał, że nie ma on znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy) nie może stanowić podstawy dla uchylenia zaskarżonego wyroku. Dopiero sytuacja, w której w wyniku uchylenia pierwotnej decyzji przez sąd słowacki, doszłoby również do zmiany stanowiska tamtejszego organu rentowego, stanowiłoby to podstawę do ponownego wszczęcia procedury concyliacji przez organy ubezpieczeniowe.

Z podobnych powodów nie można było podzielić zarzutów skargi kasacyjnej dotyczących naruszenia przepisów prawa materialnego. W gruncie rzeczy, Sąd Apelacyjny prawidłowo zastosował przepisy materialne, zwłaszcza przepisy unijne dotyczące koordynacji systemów ubezpieczeniowych. Sąd drugiej instancji właściwie wskazał, że nie ma kompetencji do badania zagranicznego stosunku prawnego, mogącego stanowić podstawę objęcia systemem ubezpieczenia społecznego. Takie badanie może przeprowadzić bowiem jedynie instytucja ubezpieczeniowa innego państwa członkowskiego, która następnie powinna ustalić właściwe ustawodawstwo w ramach procedury koordynacji. Rolą sądu jest natomiast zbadanie, czy organy rentowe przeprowadziły prawidłowe postępowanie w tym zakresie, nie zaś podważanie ich oceny stosunków prawnych. Sąd

Apelacyjny nie naruszył zatem podniesionych w skardze kasacyjnej przepisów, bowiem prawidłowo, nie zajmował się on merytoryczną oceną stosunków prawnych, których stroną była skarżąca w Polsce i na terenie Słowacji, a jedynie dokonał oceny prawidłowego zastosowania przepisów odnoszących się do procedury koordynacji przez organy rentowe Polski i Słowacji.

W związku z powyższym orzeczono jak w sentencji, zgodnie z art. 398¹⁴ § 1 k.p.c. Rozstrzygnięcie w punkcie drugim ma swoje oparcie w § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).